

Redacția și Administrația:

Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un numar 10 filleri.

ADEVÉRUL**FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.**

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane
Pe 1/2 an — — — — 1 coroane

Pentru strălănătate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dollar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

Redactata de un comitet.

Apare in prima Vineri dupa 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

Atențiune!

In mai multe rânduri, am fost tras atențiunea tovarășilor noștri, cari au încasat abonamente la foile noastre, ca în cel mai scurt timp să trimită banii administrației noastre, ca să nu avem neplăceri cu acei tovarăși cari și-au plătit abonamentul încrezuților noștri, cari nu-și cunosc chemarea de muncitori conștiinți.

Deci mai odată, rugăm pe toți acei tovarăși, cari au încasat abonamente și cari sunt în restanță cu abonamentul, ca în cel mai scurt timp să-și împlinescă datorințele.

Lupta pentru cultură în Spania.

Se apropie anul de când fostul guvern clerical Maura, împreună cu regele său Alfonso au subscris sentința de moarte a marelui apostol de cultură și luptător de libertate Francisco Ferrer, acuzându-l, că el a fost agitatorul revoluției spaniole izbucnite mai acum-a anul. Inșă nu pentru asta a fost Ferrer omorât, ci pentru propagarea lui culturală între poporul spaniol, deschizându-le ochii, arătându-le mișeleasca guvernare clericală, care nu permite deșteptarea poporului, precum ajungerea acestuia la adevărata libertate.

Astea le-a propagat Ferrer și pentru astea fu omorât mișelește la dorința clericalismului, sub pretext, de Ferrer v'a fi omorât și cultura va fi moartă.

Ferrer a fost omorât, dar cultura propagată de el — trădește.

Inșă la comiterea acestei crime a protestat întreaga lume civilizată în contra tâlharilor clericali, văzând cultura modernă omenească periclitată, inșă cu toate astea tâlharii au comis crima.

Tot atunci s'a scris într'o foaie spaniolă, căci cu omorârea lui Ferrer, singuri și-au scris sentința de moarte, astfel, că guvernul clerical a fost măturat dela guvernare, iar mai săptămânile trecute ca răzburare pentru Ferrer, s'a comis atentat contra fostului prim-călu ministru clerical Maura, care a scăpat ca prin urechile acului, de n'a fost trimis după Ferrer, și care nu ne vine a crede, să scape de soarta lui Ferrer.

Astăzi frânele guvernării spaniole au ajuns pe mâna guvernului Canalejas, care cu orice preț vrea să pună capăt domniei clericale din Spania, spunând, căci dacă nu se poate pe cale pacinică, atunci prin forța armată.

Guvernul Canalejas dorește ca să facă din Spania întunecată de azi, o Spanie modernă civilizată, astfel de legi voește să introducă, cari să fie egale și corespunzătoare poporului spaniol.

De exemplu: Până acum au scăpat de miliție aceia, cari au depus 1500 de coroane, precum aceia cari s'au făcut călugări. Canalejas nu mai voește să știe nimic despre astea, să cătănească unul întocmai așa ca și celalalt.

Atelierele și fabricile din mănăstiri cari au fost scutite până acum de plățirea dării, de aici înainte să plătească clerul și pentru ele dare Statului, întocmai ca și ceilalți fabricanți și mici industrieși.

Apoi desființarea ordurilor călugărești.

Precum Canalejas va înainta un proiect de lege Camerei, prin care va cere despărțirea bisericeii de Stat, secestrarea averilor popești, întocmai așa după-cum a procedat Franța mai acum câțiva ani în urmă față de clericalism.

Inființarea de școli libere etc., etc.

C'un cuvânt intențiunea guvernului Canalejas nu e altceva, decât: Progresarea Spaniei atât pe terenul economic cât și pe terenul cultural.

Iar ca acestea să le poată ajunge, trebuie nimicuit clericalismul, a cărui domnie a fost în Spania, o adevărată ciură, care a nimicuit și adus la sapă de lemn cu desăvârșire poporul, (baș ca la noi în canaanul unguresc. N. Cul.) ținând poporul la întunec, exploatându-l fără milă în întreprinderile clericale, muncindu-i pentru o plată de nimica 14—16 ore la zi, atât pe femei, cât și pe bărbați și copii, astfel încât au nimicuit industria pe terenul spaniol, de oare-ce nimeni nu putea concura pe piețele Spaniei cu dihaniile negre la suflet, pentru-că marfa produsă de aceștia, se fabrica ieftin, în urma prostirii poporului: *Plata voastră va fi în ceruri!* (bași ca a lucrătorilor din tipicizmaria clericală Archidieceșană din Sibiu. N. Cul.)

Și pentru aceste fapte democratice, guvernul Canalejas a ajuns în conflict cu Vaticanul.

Inșă pe Canalejas și pe aderenții lui, nu-i dor capul de lătratul amenințător al sufletelor negre din Vatican.

Devisa lui Canalejas și a aderenților lui este: *Jos domnia clericală! Progres și cultură Spaniei!*

*

Clericalismul din Spania s'a hotărât, ca pe Duminecă în 7 August, să aranjeze la San-Sebastian o monstră demonstrație, prin care se proclame revoluția neagră. S'au împărțit manifeste peste întreaga țară din partea clericilor, prin care solita poporul să se rescoale în contra păgânului Canalejas, ba în mai multe părți, popii au împărțit revolve între popor, totodată au plătit drumul și diete tuturor acelora, cari au voit să participe la monstra demonstrație din San-Sebastian.

Guvernul inșă, a oprit ori-ce mișcare clericală pe întreg teritoriul Spaniei și în liniște a așteptat ce are să fie, ce poate clerul, și ce masă de aderenți are.

Clericii au solitat poporul să nu țină cont de ordinațiunea ministerială și din contră să ia parte la monstra demonstrație din San-Sebastian.

A sosit și marea zi clericală de 7 August, orașul era înțesat cu militari, dar aderenți de-ai clericilor foarte puțini, și aceia au fost numai țărani sărmanii, pe cari i-a ținut clerul la întunec, și pe cari i-ar fi aruncat în prăpastii, căci la ajungerea în oraș, conducătorii i-a lăsat baltă, și-au fugit, că de s'o întâmpla ceva, vicța lor să nu fie periclitată.

De acești nenorociți a trebuit să se în-

grijească autoritățile cu mâncare și cu transportarea lor acasă. Acești nenorociți suntem siguri, că de altă-dată nu vor mai urma pe clericaliști.

Seara s'a întâmplat vre-o câteva ciocniri mici între radicali și catolici, pe cari le-a înăbușit jandarmeria. Miliția n'a avut de lucru.

Și de data asta s'a văzut, că din ce în ce mergem, clericalismul își perde aderenții, poporul începe a-și deschide ochii, a vedea în clericalism, pe cel mai mare dușman al seu. Clericalismul e contra culturii, dușmanul poporului.

Ferrer a murit, ideile lui inșă, trădesc. Trăiască libertatea! Trăiască cultura! Jos clericalismul!

RĂVAȘ.

Chestia foaiei săptămânale.

După toată munca depusă, după marea agitație făcută dela 1-iu Maiu încoace în interesul foilor noastre, — durere — nu ne-a reușit ca să edăm una din foile noastre, cu data de 1 August, ca foaie săptămânală și politică.

Deci nu ne-a rămas altceva, decât ca chestia foaiei săptămânale s'o amânăm pe ziua de 1 Ianuarie 1911.

E drept, că timpul a fost și prea scurt, ca într'un interval de 3 luni de zile, să se câștige 1000 de noi abonenți. Inșă e destul de frumos și rezultatul ce l'am ajuns dela 1-iu Maiu încoace. Totuși am ajuns ca jumătate din cifra de mai sus, ca să-i cucerim pe partea noastră. Cu toate că suntem în timp de vară, când țaranul e la lucru câmpului și astfel nu are timp de-a se pune la cetit.

Deci credem, că e mult mai bine, ca începând cu Anul-Nou, să aparem și ca foaie săptămânală.

Până atunci ne întărim mai puternic și astfel și foaia săptămânală o să fie mai trainică.

Vorba vine: „Graba, strică treaba“, inșă mai bine „Mergi încet, ajungi departe“ și așa și este. Ce folos, că am eda foaia săptămânală la iuțală, și vre-o câteva numero ar apărea numai astfel și atunci am fi siliți s'o reducem din nou în foaie lunară. Mai bine amândm chestia, să fim mai siguri pe ea.

Deci nu ne rămâne altceva, decât a face acei 500 de abonenți ce ne lipsesc ca începând cu ziua de 1-iu Ianuarie se edăm una din foile noastre ca foaie politică și săptămânală.

Chestia naționalităților

e azi la ordinea zilei. Declarații, interview-uri etc., apar zilnic prin foile naționaliste române, slovace, germane, maghiare etc., Vorba e de împăcarea poporului român cu cel maghiar. Totasemnea și celalalte naționalități.

Ce dobitocio încoronată. Apoi ce, poporul român e dușman poporului maghiar? Da de unde? Domnii români și domnii maghiari așită poporul unul contra altuia și ei să răd în pumni.

De împăcat o vorba, de domnii români cu domnii maghiari, și nici de împăcat nu-i

vorba, că-s împăcați de mult, chestia mai de căpetenie ar fi: *Os de ros!*

Din asta constă chestia naționalităților. *Dacă-i câștigat osul, chestia naționalităților e realizată. Popoarele sunt împăcate.*

Cea mai bună dovadă ne-o servește înflăcăratul naționalist de-odată, vicarul dela Oradea-mare *Vasile Mangra*, fostul cel mai mare dușman al domnilor unguri, azi pentru un mandat deputătesc, joacă cu ei halari prin casina maghiară, pentru el e realizată chestia naționalităților și și pentru prietenii lui *Slavici, Brote, etc.*, iar foști țapeni feciori naționaliști, totasemenea pentru dl *Segiescu* etc.

Mai săptămâna trecută a fost la ministrul-președinte *Khuen* tot în chestia „împăcării“, metropolitul *Meșianu*, conferind mai mult timp cu *Tisza* și *Zichy*, dar din cauza „căldurilor“ au amânat sfătuirea mai pe toamnă, la care sfătuire vor lua parte atât căpeteniile bisericești române, cât și mai mulți politicieni români.

Atunci s'o alege cașu din brânză. Care dă mai mult!

Dar tu popor român, să nu te bucuri, că vei ajunge la o soartă mai bună. Soartea ta, și-o poți asigura mai bine, numai organizându-te în cadrele partidului socialdemocrat, unde chestia naționalităților e deja realizată: *Drept și pâine unuia, ca altuia!* Asta-i trebuie poporului!

Inchiderea parlamentului.

Sâmbăta trecută a ținut parlamentul din Budapesta ultima sa ședință luând act despre primirea diferitelor proiecte de cătră casa magnaților, hotărând la propunerea ministrului-președinte ținerea proximei ședințe în ziua de 27 Septembrie.

Nu-i vorbă merită sârmanii deputați și puțină odihnă, c'au muncit de s'au scrintit, au votat la legi păcătoasă de le-a mers pe-tecele.

Popor! Odihna lor! De pe spatele voastre se trage. Punctum.

Partidul naționalităților.

La alegerile din anul acesta nici un partid n'a fost așa de amar zdrobit ca și cel naționalist.

Candidații naționaliști și foile naționaliste gem amarnic și învinuesc guvernul, administrația, cari au lucrat cu bani, cu siluiri și cu tot felul fărădelegi pentru a-i zdrobi.

Servitul la oraș...

De *Ioan Mihuș.*

Anuța văzând viața aceia, grea pe care o trăia la sat de când murise mamă-sa servind tot pe la alții... de aceia se hotărâ să plece la oraș. Auzind, că acolo e mai bine, câștig mai bun, din care mai ușor își poate ajuta bătrânul ei tată.

Se hotărâ Anuța să plece, cu toate, că fetița avea abia 14 ani.

Însă înainte de plecare bătrânul tată îi dădu povețe, cum să se poarte și să fie credincioasă și de D-zeu se nu se uite.

Fetița cu lacrimi în ochi primește povețele tatălui și plecă. Bătrânul totasemenea cu lacrimi în ochi își luă rămas bun dela ultima sa mângăiere.

*

Ajungând la oraș, privind ca străină în dreapta și stânga. Când numai vine o femeie lângă dânsa și-o întreabă:

— Par'că ești străină? Ce cauți draga mea fată?

— Da sunt străină. Sunt fată săracă, am venit la oraș să-mi caut loc, să-mi pot ajuta bătrânul meu tată.

— Atunci vino cu mine draga mea, te duc la o familie foarte bună. E numai d-nu, d-na și doi fii ai lor.

Anuța se învoiește și plecă amândouă la locul anunit. Aici doamna o și primește pe

Au tot dreptul, dar n'au curajul să spună întregul adevăr, când se vaietă așa de amar de pierderea celor opt mii de coroane. Pentru-că pricina căderii lor rușinoase sunt ei înșiși.

Să v'o dovedim fraților.

În anul 1906 pe vremea coaliției naționalităților din țara ungurească au trimis 26 de deputați în parlament. Au fost trimiși foți din cercurile cele mai sărace ale naționalităților, afară doară de cel din *Șiria*. Și-au fost trimiși cu încredințarea să lupte din răsputeri pentru a pune la cale votul universal, egal, secret și după comune.

E drept că în sine numărul lor era mic, dar dacă voiau și știau să lupte, cu ajutorul celor 40 de croați, ori și fără ei, puteau se face o obstrucție d'aceia, încât o lege din 10—15 paragrafi o puteau amâna să se facă lege și peste un an.

Adecă cheia sorții țării ungurești și a mandatelor lor a fost în mâna deputaților naționaliști. Au luptat domni naționaliști, ținânduși-au cuvântul dat poporului sărman, care aștepta dela lupta lor drepturi, și prin drepturile noi îmbunătățirea sorții sale grele?

Li-o spunem verde în față, că nu și-au ținut cuvântul, n'au luptat pentru drepturile sfinte ale poporului.

Răspalta iat-o. Au eșit zdrobiți din lupta dela alegerile dietale.

Când dânsii au văzut, că guvernul coaliției în loc de a-și împlini datoria prin făgăduința dată poporului și prin vorba regelui de a introduce votul universal, egal și secret, aduce tot felul de legi, cari nu le-a cerut nimeni, prin cari au asuprit numai pe toți muncitorii țării, cum au fost legile lui *Darányi* și *Kossuth*; când au văzut, că contele negru *Angrássy*, numai pentru a slăbi pe muncitori, disolvă una după alta organizațiile acestora și că peste toate aceste le fac pentru a amâna ba chiar de a zădărnici dorința milioanele, adecă punerea în lege a votului universal: trebuiau să interpeleze ministri, să obstrueze legile de asuprire aduse în contra muncitorilor și să ceară zi de zi în tot chipul și forma, înainte de toate votul universal. Însă ce au făcut domni naționaliști?

De tot numai în două rânduri au vorbit. La buget și la legea școlară a lui *Apponyi*. În aceste rânduri abia s'au auzit două-trei vorbe din gura lor despre votul universal, pe ministri i-au lăsat în pace să-și facă voia față de lucrători, soartea amară, asupririle noi ale lucrătorilor — a naționali-

tății lor dară asemenea — pe dânsii nu i-a durut, și-au trecut peste aceste pe nevăzute. Nici în foile lor nu s'a scris nimic în contra asupririi muncitorilor, cari sunt și români, sârbi s'au slovaci, chiar așa ca unguri și nemți.

O singură dată s'au arătat viteji: Atunci, când au început să lupte contra legii lui *Apponyi*, carele prin legea lui faimoasă amenința autonomia confesiunilor, însă de fel nu s'au bucurat, că ridică la 1000 de coroane salariul sărmanilor dascăli. Și-au început a vărsa la vorbe late și-a scrie prin foi, că toți românii să sară într'ajutorul deputaților naționaliști, cari acum lupă pentru mântuirea neamului românesc.

Dar s'o spunem pe față și lupta asta a fost o luptă fățarnică, înșelătoare. Când pe *Vaida* l'a luat gura în apărarea dreptului național și-a comis o greșală oare-care, toți l'au părăsit ca și *Petru pe Cristos*; sămă că n'au fost oameni de inimă; apoi când *Apponyi*, înțeles cu dânsii, s'a făcut că se sparie, i-a abătut dela obstrucție, iar naționaliștii au ținut și după desarmare adunări populare pentru a-i face pe oameni să creadă, că ei luptă din suflet, amestându-i pe alegători, că pentru aceia au întrerupt obstrucția, pentru-că *Apponyi* le-a făgăduit îmbunătățiri în lege. Asta, verde spus, a fost minciună, pentru-că legea lui *Apponyi* a ramas neschimbată și după vestitele adunări populare.

Aceste fapte ne arată, că deputații naționaliști n'au luptat sincer nici pentru drepturile naționale, cu atât mai puțin pentru drepturile omului, votul universal a fost mai mult o apucătură și pentru ei, ca și pentru oamenii coaliției.

Și cum să și crează cineva, că acești domni puteau să lupte pentru drepturile muncitorilor, când nici pentru apărarea drepturilor lor în parlament n'au avut nici o vorbă măcar. Anume, toată lumea știe, că acești domni, când s'au restrâns drepturile de a vorbi în dietă ale deputaților: nici unul nu și-a ridicat cuvântul întru apărarea dreptului cel mai sfânt al deputaților de a vorbi.

Altă-dată vom mai vorbi despre firea acestui partid zis național, în adevăr însă partid de samsari.

E trist, că s'a prăbușit, căci poate, că în urma împreguirilor de apoi se omenia, dar cine știe, și putem zice și atâta despre el: nimeni să nu plângă după el, căci cu ei, ori fără ei, dar drepturile noastre mai sigure totuși numai noi prin noi le putem dobândi.

Anuța de servitoare, care se și apucă de lucrul seu.

*

Trecu o lună, două, ba un an, Anuța se întări, se făcuse mai vioaie, mai roșică, ca mai nainte, bași strânsese și ceva bani, cu toate că aproape în fiecare lună trimisese bani tatălui ei și-i scria că-i merge bine.

D-nei plăcea mult de Anuța, că era sâr-guincioasă, se scula la 5 dimineața, și sara lucra până la 10—11 ore.

La toți din casă le plăcea de fetiță, de curățenia ce-o ținea, afară de băiatul mai mare al d-nei, care avea vr'o 25 ani, să supărase pe Anuța, de oare-ce aceasta nu se lăsa sedusă de el.

Cu toate că acesta, în timpul cât au fost părinții și fratele lui mai mic duși deacasă, îi promitea cerul și pământul, ba că dacă s'o întâmpla ceva... o ia de nevastă etc.

Fetița tare de inimă, îl refuză.

Văzând căci cu binel nu merge, a probat cu amenințarea, spunând, că are să facă pe măsă s'o de a afară. Însă cu toate astea Anuța mai bine a preferat să plece, decât să-și dea cinstea unui înșelător.

Atunci înșelătorul cu forța, să aruncă la Anuța..., care de frică leșină la pământ, nepomenindu-se până a doua zi...

Nu trecu mult timp, când Anuța se simți rău. Doamnă-sa o trimisese la doctor să constate boala. Doctorul o liniștește, nu-i nimic, peste câteva luni vei fi mamă.

Anuța la auzul acestor cuvinte, tresări și dete un țipet:

— Ah tâlharule mai înșelat!... Și plecă spre casă să-și răzbune.

Cum intră în casă, se duce direct la băiatul d-nului și-i spune:

— Mai nenorocit, mă ei de nevastă sau mă sinucid?

— Ce-i Anușo, ai prostit? Să te iau de nevastă, pe-o servitoare, ce-i oare tu nu ști cine sunt eu?

Se face o mare larmă, la care veni părinții băiatului să vadă ce-i?

Băiatul spuse părinților, că Anuța a nebunit, căci zice, de n'o iau de nevastă își răzbuună pe mine.

Anuța, plângând, da! da! că mai înșelat tâlharule!

La auzul acestor cuvinte, d-na și d-nu zise: — Da! da! asta a nebunit, afară numai afară cu ea, îi predă hainele și cartea de servit și-o dă pe ușe afară.

Anuța în disperare se hotărâ se moară, dar înainte de toate scrisese tatălui ei următoarele șire:

Tată dragă! Iartă-mă de fapta ce-o fac, pentru-că eu sunt nevinovată, fiul d-lui m'a înșelat, m'a nenorocit cinstea mea de fată, pe care singură o mai aveam în viața mea și pe tine. Și fiind căci și de data asta m'au jăfuit... Deci trebuie se mor. Te sărut de mii de ori, a ta fată cu inima curată

Anuța.

LITERATURA.

Spre Nirvana.

Zdrobit de suferință
Abia mai pot um — bla,
Abia mai pot purta
Sermana mea ființă...

Să plâng? La ce-ai mai plânge?
Doar totul e-n zadar —
Necazul și amar
Prii lacrimi nu se stânge!

Mormânt adânc imi pare
Vieța ce-am trăit
De chin fără de sfârșit,
Ce capăt nu mai are...

Credința am pierdut-o
In noaptea de nevoi —
Viața de apoi
Minciună am crezut-o...

Copii mici la vedere
Voi râdeți de-al meu plâns
Crezând, c'am fost invins
De-a cerului putere...

Dar nourii de ghiată,
Ce stau acolo sus
Mai poate fi prepus,
Că ei ne dau viețată?

In cer, in foc de stele
Când cine va ar sta,
Cum? N'ar înlătura
A lumii chinuri grele?

Ce crudă nchipuire
Se crezi in Dumnezeu
Când plâns e traiul tău
Ș'al lui o nesimțire!

Pedeapsă numai poate
Să dea din darul său
Și binele cu rău
Plătește intru toate;

Tu râzi cu ironie
Când ție ne rugăm
Și templu'l cercetăm —
Tu știi că-i o prostie...

Trăznește înainte
Altarul înlătat,
Lovește ne'ncetat
In fii tăi părinte!

Băgă scrisoarea in buzunar și dela etajul al 3-lea s'aruncă jos, in mijlocul curții unde imediat fu și moartă.

Lumea se strânsese in jurul ei, să-i dea ajutor, dar totul e zadarnic, e prea târziu.

După constatarea morții de doctorul autoritar, cadavrul se transportă la morgă și se orânduiește inmormântarea, iar scrisoarea se trimite tatălui ei, care oetindu-o îl porni lacrimile și zise:

— Ah D-ne D-zeule, care ai grije de toată lumea, auzi și vezi toate, unde fuseși acuma, când trebuiai să vezi aceste fapte? Și cu aceste cuvinte căzu in neștire.

*

Iar părinții înșelătorului începu să-și înfrunte băiatul, că le-a făcut familia de rușino. Inșă acesta nici habar n'avca. Decât le răspunde:

— Tată! Ori-cine altul are drept să-mi facă observații, numai ție unul nu!

De ce?

Pentru-că in astfel de chestii nu ne putem scoate ochii unul la altul!... și ce-ai făcut tu cu cealaltă servitoare a noastră?... Oare nu tot așa ca mino?

— Tacii! — strigă tatăl — căci dacă mai odată te aud așa vorbind, nu-i bine de tine... Și cu acestea eși po ușă afară...

Să nu mai creadă-n tine
Sărmanul muritor... —
Al relelor izvor
E templul cu lumine!

Cei „mari“ te au ca armă.
Jupind al tău popor
Sărac flămând și gol,
Pe minte-i lanț de aramă.

Cei „mari“ nu cred nimică,
Dar laudă 'n cuvânt,
Că toate câte sunt
Din mila ta ne pică...

Că suferința-i dată
De însuși Dumnezeu
Că vom scăpa de rău
In lumea ceialaltă... (?)

Orbit de vorbe goale,
Ce trântorii îți spun
Mân care le aduni
Popor muncind in soare...

Să nu mai cânt amarul!
Ce dulce e să mori...
Cu ale toamnei flori
De-o dat să treci hotarul;

Nu-mi sune lung campana,
— Nu vieau nimica sfânt —
Ci tristul toamnei vânt
In cale spre Nirvana.

Florandor Radvoda.

La noi, à la Spania.

— Cum exploatează clerul muncitorimea română. — Tipografiile deveniți „schusteri“.

Noi ne ocupăm pe larg cu chestiunea clericală a Spaniei, arătăm cum clericalismul de acolo exploatează fără simț muncitorimea spaniolă, însă deocamdată să rămânem la noi acasă in Spania-ungurească, unde clericalismul încă domnește cu o așa mare putere ca-n Spania, atâta că n'au înființat ai noștri și fabricii.

Noi să lăsăm clerul străin dela noi la o parte și să ne ocupăm cu clerul nostru românesc.

Mulți vor zice — cum zic chiar — căci clerul nostru e sărac.

„Sărac fi dracu, că n'are suflet“ — zice Românul, dar popa nostru nu-i sărac. Când lui îi pică banul ca ploaia încă astăzi dela sărmanul popor român, a cărui minte e întunecată cu desăvârșire de ei.

Nu! Nu! Și clerul nostru e bogat. Au averi desule și bani inmagazinați destui. Cu cât mai mult au ei, cu atât mai puțin are poporul român. Numai episcopatul român gr-catolic de Oradea-Mare are aproape 200.000 de lanțuri de pământ, (nema vorbind de cel romano-catolic), in urma cărora poporul Bihorean suferă mai mult mizerie, și e exploatat peste măsură in munca acestei întreprinderi agrare clericale, tot-asemena sunt exploatați fără simț muncitorimea română la munca averilor Metropolitiei catolice din Blaj, a Metropolitiei gr-orientale din Sibiu, a mănăstirei Hodoș-Bodrogului etc., etc.

Va să zică exploatarea clericală dela noi, e una și aceeași cu a Spaniei. Tot un drac.

Dar acum să lăsăm întreprinderile lor agrare la o parte și să ne ocupăm cu cele industriale.

Pe terenul industrial, clerul nostru nu e așa de înaintat ca cel din Spania. Ai noștri au numai niște tipografii. Din care se revarsă întunecimea peste credinciosul popor român.

Și in aceste tipografii lucrează muncitori — vorba lor — tari de înșor și slabi de înșor.

Cei cari să lasă exploatați de mărișă clerul sunt tari de înșor, însă cari nu se lasă exploatați, accia sunt slabi de înșor, s'au lăsat seduși de Satana, nu mai contri-

bue cu munca lor la umplerea sacului fără fund al popilor.

Vorba e de tipografii români, din atelierile tipografice, parte clericale, parte susținute de clericali.

Și anume: Ne-am fost ocupat in mai multe numere cu greva tipografilor din Ungaria, dar la nici o altă națiune n'a mers așa de greu, îmbunătățirea sortii tipografului, ca la noi români. Cauza: Tipografiile sunt clericale.

Să le luăm pe rând și să mai complectăm lista celor tari de înșor, seduși de adevăratele Satane suflete negre, clericale române, s'au mai bine zis, complectarea listei „schusterilor“.

Am văzut cum la Arad, culegătorii-tipografi din tipografiile „Tribuna“ și „Diecesana“, după o luptă de câteva zile au învins pe dnii clericali, slabi de înșor, însă deviza lor: *Organizare, muncă cinstită, plată cinstită*. Ei au pretins răsplată pe lumea asta, pe cealaltă nu le trebuie.

La Sibiu însă stă lucru pe întors. Cauza: *Lipsa de organizatie*. In tipografia „Archi-diecesana“, s'au strâns aproape toate neamurile din Adam, frate, cumnat, fin, nănaș, cumătru etc., pe cari i-am publicat cu numele in numărul trecut, in urma blagoslovierei Metropolitului îi exploatează fără nici un simț. Unul cu numele Duca e „schothmann“-ul Telegrafului român, pentru pâinea câștigată amar, îl mai bagă și la răcoare.

La tipografia Bratu, cumpărată pe „hozom“ s'au găsit niște oameni uitați de sine, zădărniciind lupta colegilor conștienți. La această reușită patronul Bratu, mulțumeste cârticelei „Visul Maicii Preceastă“ pe care-o poartă in sân. Halal de cultura primită, nu știm in Rășinari sau Berlin? In tipo-cizmăria Bratu șusterește următorii: Romulus Budoiu, N. Hereș.

In Brașov sunt următorii șusteri: Expreutul baptist Ioan Rodina alias *Toporiște*, care de când e conducătorul tipo-cizmăriei Mureșanu, face pe scriitorul din timpurile lui Noe scriind o carte cu titlul: *Năzdrăvaniile viteazului Toporiște*, prin care vrea să lumineze poporul român, de prostii și șusteri e foarte bun Rodina, după el urmează apoi adevăratele toporiști: Nicolae Ardelean, Coriolan Brătescu, Nicolae Ursoiu, N. Baboie, Ioan Chiroiu, G. Drăghici, I. Zernovean, V. Ursoiu, D. Vlaicu, G. Vlaicu, Ch. Frunză, G. Colacea, I. Mărgărean, Macarescu, și doi veniți din România Niculescu și Vidrichi. In Cluj șusterește dintre români A. Pintjea, in Caransebeș N. Imbrovici, in Szamosujvár Simion Câmpean și Aurel Mican.

Acestate sunt persoanele cari se lasă exploatați de clericaliștii români din Ungaria. Șusterilor! Gândiți-vă la organizatie de cu vreme, până n'o fi prea târziu.

Mai zică cineva, că clericaliștii noștri, nu exploatează muncitorimea, taman ca cei din Spania!

Organizare.

Pentru ce-am înființat secțiuni românești ale partidului social-democrat din Ungaria?

Secțiunile pentru aceea le-am înființat, ca să aibă muncitorimea română ocaziunea, de-a cunoaște socialismul.

In aceste secțiuni, o a se da o educație modernă membrilor, precum ai face pe membrii de a-și cunoaște chemarea lor de muncitori conștienți.

Da, mai mult pentru cultivarea muncitorimeii române din Ungaria am înființat secțiunile românești.

In al doilea rând, pentru de-a scoate muncitorimea română din ghiarele clericalismului, care o ține la întunec și n'o lasă să se cultive.

In al treilea rând, pentru de-a scoate muncitorimea română, din batjocoritele reuniuni ale meseriașilor, unde li-se dă o educație greșită, șovinistă, murdară, plină de

prostii, care numai timpului de față numai corespunde situației muncitorimeii române.

Cutropiți trebuiesc aceste lichele, cari țin strâns muncitorimea română înapoi dela adevărata lor organizație.

Improșcați trebuiesc acei tâlhari, cari se pun în calea culturii.

Muncitorimea română din Ungaria, dacă voește să ajungă la o soarte mai bună și la un traiu mai omenesc, atunci n'are decât să rupă cu trecutul ticălos și murdar, și să se organizeze pe baza luptei de clasă, în cadrele secțiunilor române ale partidului socialdemocrat din Ungaria.

Secțiuni s'au înființat în următoarele orașe și sate:

Brașov, Sibiu, Blaj, Alba-Iulia, Orăștie, Pecica, Pâncota, Socodor, Timișoara, Lugoj, Reșița și Rudăria.

Acestea înseamnă deja un pas făcut înainte în mișcarea socialdemocrată română din Ungaria. Acuma însă se naște întrebarea, dacă aceste secțiuni vor avea viață mai îndelungată? Noi credem, da! Pentru-că atunci când am ales comitetul de conducere al secțiunii, am căutat ca în acest comitet să fie aleși tovarăși serioși și conștienți, cari nu vor cunoaște osteneală, decât muncă și iară muncă, muncă sănătoasă vor face în interesul cauzei sfinte a socialdemocrației și pentru susținerea în viață a secțiunilor noastre românești.

Afară de astea comitetele secțiunilor sunt îndatorate, ca să incaseze regulat dela membrii ei, taxa săptămânală de 6 fleri, și în toată luna pe sfârșite, jumătate, adică 3 fleri, să se trimită comitetului regnicolar român.

Iar ceilalți bani ce le rămâne, îi pot întrebuința pentru agitația locală, precum pentru înființarea unei biblioteci moderne.

Deci pe lucru tovarăși! Inscriveți-vă-ți de membrii în secțiunile românești! Lăsați reuniunile meseriașilor, că nu-s de folos pentru voi, muncitori români!

Jos reuniunile! Trăiască secțiunile române ale partidului socialdemocrat din Ungaria.

Comitetul regnicolar român din Ungaria.

CRONICA.

— **Căsătoria unui preot catolic.** Dr. Otto Sichenberger, celebrul orator bisericesc și teolog învățat a părăsit ordul călugăresc din care făcea parte și s'a și căsătorit.

Din incidentul căsătoriei sale a publicat o ipistolă deschisă în care zice:

„Papa și episcopii, cari predică virtutea celibatară au fost farisei și cruzi. Celibatul e cea mai mare barbarie și nu sfânta poruncă a legii creștine.“

Epistola fostului preot a produs mare zgomot între capii bisericești.

— **Dr. Crippen** dentistul care și-a ucis soția apoi tăind-o tot bucățele a îngropat-o în pivniță și a fugit cu amanta sa la America a fost prins în clipa când era să debarcheze, pe bordul vasului Montrose. Prindecia lui Dr. Crippen are să fie multumită numai telegrafiei fără sârmă a lui Marconi, căci numai prin acest aparat a putut înștiința căpitanul vasului — încă pe mare fiind — poliția despre prezența lui Crippen și a amantei sale pe bord.

— **Canibală în San-Domingo.** Pe insula Haiti în capitala San-Domingo a fost deținută o femeie cu numele Ester Liberis, despre care se zicea, că e canibală. Femeia Liberis mai târziu a și declarat, că a mâncat până acum șase fetițe.

Se zice, că indigenii din San-Domingo, arangează orgii noaptea la cari mănâncă carne de om.

Totuși are drept *Darvin* când zice, că între animale omul este cel mai mare animal.

— **Tragedie înfloritoare la Londra** a avut loc mai acum două săptămâni. Tată și fiică nutreau aceleași sentimente pentru o stea a scenei engleze. Duminecă

tatăl simți, că ara un rival s'a înarmat cu un boz și a plecat să surprindă pe amarez. Nu avea idee măcar, că feciorul să-i fie rivalul.

Când tânărul eși el a fost eșit seara dela actriță tatăl a sărit ca o fiară asupra lui. Tânărul văzându-se atacat ascose revolverul și cu trei focuri de revolver, a adormit pentru vecie pe atacător, în care mai târziu a văzut pe tatăl seu.

— **După 15 ani de robie**, în urma agratierii regelui, a devenit liberă din temnița Maria-Nostra Iuliana Balázs, care acum 15 ani, și-a omorât amantul, pe Albert Faragó, spre a putea pune mâna pe averea acestuia.

La comiterea omorului a fost ajutată de surorile ei Maria și Eszter și de-o prietenă cu numele Maria Orosz. Crima a fost cât se poate de îngrozitoare. Pentru fapta asta, *tribunalul din Segedin, a osândit pe Maria Balázs la muncă silnică pe viață, iar pe Iuliana Balázs și pe Maria Orosz la câte 15 ani temniță, iar pe Eszter Balázs în etate abia de 14 ani la 3 ani temniță.* Iuliana însă, după trei ani de robie, a murit în temniță.

Iar sora ei Maria, căpetenia crimei, de oare-ce s'a purtat foarte bine în temniță, în urma căreia a fost agratiată de rege și astfel în ziua de 26 Iulie, după 15 ani de robie a părăsit temnița Maria-Nostra, de unde a plecat direct acasă la Kistelek, unde s'a înștiințat la casa comunală, spunând, că la Maria-Nostra a învățat să facă coșare, și astfel, după munca asta va și trăi o viață cinstită.

— **Contra portretului lui Ferrer.** Acum s'a deschis în Neupak (Boemia) expoziția industriei boeme. Iar cu ocaziunea aranjării expoziției tipografice, tipografii liberi cugetători cehi au predat aranjatorilor expoziției între alte obiecte, *fotografia lui Ferrer, foarte frumos lucrată, precum mai multe ilustrate anticlericaliste.* Iar când au sosit oamenii autorităților, să privească obiectele expoziției, au observat fotografiile lui Ferrer și ilustratele anticlericale, momentan au cerut dela comisia expoziției, depărtarea lor. Aceasta însă, a respins cererea lor. De mânie, autoritățile au făcut ca din cele 2000 de coroane ce s'a votat expoziției ca subvenție, să primească numai 400 coroane.

Cu toate astea, comisia expoziției mai mult dă pe portretul lui Ferrer, decât pe arginții lui Iuda.

— **Popa din Țerețel**, Bogdan cu numele, ale cărui fapte ticăloase le-am descoperit în unul din numerile noastre trecute, declarându-l de un om fără caracter, nedemn de chemarea ce-o are față de altarul lui Christos — după-cum ni-se scrie din nou din partea tovarășilor din Țerețel — că popa Bogdan își face de cap. Din cauza publicării acelui articol în foaia noastră contra lui, s'a pus să persecute pe oameni cu prietenul seu notar. De geaba sunt toate plângerile și toate pârțile poporenilor în contra popii Bogdan la consistorul metropolitan din Sibiu, că aceștia nici urechile nu le mișcă. Vorba vine: *Corb la corb nu-și scoate ochii!*

Dar noi le vom arăta dlor, dacă nu vor face regulă cu popa Bogdan, sau să-l strămute, sau să-l îndrume la ordine, în caz contrar vom realiza chestia noi cu poporul din Țerețel.

În numărul viitor ne vom ocupa mai pe larg cu acte neimplinite ale consistorului metropolitan.

— **Schiaparelli a murit.** Celebrul astronom italian Schiaparelli a murit în vârstă de 75 ani în Milano. Moartea lui Schiaparelli este o pierdere însemnată pentru lumea științifică, căci cu el se coboară în mormânt cel mai genial astronom al timpului mai nou. Descoperirile lui pe teronul astronomiei sunt epocale. El este stabilitorul teoriei de comete, el a observat pentru prima oară legătura ce există între comete și meteori. Schiaparelli a fost și unul dintre cei mai buni cunoșcători ai planetei Marte, despre care se susține, că ar fi populată cu ființe vii. asemenea pământului.

De-ale noastre.

Serată literară a aranjat secțiunea română a partidului socialdemocrat din Budapesta, Duminecă în 7 August, în frumoasa grădină „Nagy Amedeus“, Hermina-ut colț cu István-ut din Păduricea orașului.

Însă durere, din cauza unui vânt uriaș, seara pe la orele 9^{1/2}, a trebuit să părăsim grădina și să intrăm în salonul din etajul prim al restaurantului, cu toate că e destul de spațios, totuși mai mulți tovarăși n'au mai avut loc pe la mese, astfel au trebuit să stea în picioare.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de tovarășul *Spiridon N. Calu*, care printr-o vorbire foarte frumoasă arată însemnătatea seratelor literare — spunând — căci cam rar aranjăm astfel de serate literare, dar și atunci când aranjăm, trebuie să ne bucurăm, văzând muncitorimea română a capitalei, cum cu drag ne cercetează, dându-ne sprijinul atât moral cât și material. Deci vă mulțumesc în numele secțiunii române socialdemocrate din Budapesta, pentru venirea într'un număr atât de frumos și de clar serata literară de deschisă.

Urmează tovarășul *I. Csiser*, care ține o conferință asupra „*Foloasele teatrului*“, arătând însemnătatea teatrului, precum dă o îndrumare celor prezenți, cari piese se fie mai des cercetate, etc. După care a urmat declamațiunile. Au declamat următorii tovarăși și tovarăse: *Maria Turcu, Elena Voina, Petre Niculescu, Ilie Crețulescu, Jan Avramescu, Ioan Suci, Iosif Csiser și alții.* Iar tovarășul *Ungur* a cântat solo mai multe cântece populare. Iar la urmă tov. *I. Mihut*, la urmă a ținut cuvântul de închidere, îndemnând pe tovarășii prezenți, ca să caute cât mai des să viziteze secțiunea română, unde numai o adevărată cultură modernă își pot câștiga. Și declară serata la orele 12 noaptea de închisă.

Scrisori, ce interesează comitetul român regnicolar, să se trimită pe adresa: *Ioan Mihut*, Budapesta, I., Apród-utza 10., II. em. 16.

— Iar bani, ce privește com. regnicolar român să se trimită la adresa tovarășului *cassar Ioan Vițelar*, Budapesta, I., Apród-utca 8., I. em.

La fondul de agitație al comitetului regnicolar român din Ungaria, a contribuit tovarășul *Pavel Buciumean* 1 coroană.

O rugare. Acei tovarăși, cari pot trimite cărți pentru formarea unei biblioteci a secțiunii române din Sibiu, sunt rugați a trimite la adresa tov. *Teodor Moga*, Nagy-szeben, Holzgasse Nr. 20.

Poșta redacției.

Mai multura. Cele trimise au rămas pe numerii viitori. Le vom publica pe rând.

Numărul viitor al „Glasul Poporului“, va apărea cu o săptămână mai târziu, de oare-ce tot la 3 luni, o săptămână sare.

Dlui Anonymus. Ne scuzați, însă scrisoarea trimisă spre publicare, nu-i altceva decât o cizmă, cum să publicăm astfel de spanacuri de-ale Reuniunii meseriașilor din Sibiu. În al doilea rând nu te cunoaștem. În al treilea rând reuniunea din Sibiu e: **O**, (zi-i nula).

Mai multor tovarăși! Rugăm pe toți acei tovarăși, cari vor primi în curând o foaie volantă în formă de broșură, sub titlul „*Țăranul și fiul la plug*“ de *Ioan Budean*, să o împărțescă momentan în cinsto abonaților noștri, iar ce rămân să se dea la particulari.

Florida. Nu se poate publica, din cauză că articolul nu are conținut socialist. Astfel de articole poștește și le trimite la „*Libertatea*“, obișnuit popii Moța din Orăștie, accia publică toate spanacurile, numai să se umple. Foile noastre numai astfel de lucruri publică, cari sunt serioase și folositoare pentru popor. Când plățiți abonamentul?